

## VOORWOORD

Nadat de Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek (Z.W.O.) mij een subsidie had toegekend voor een onderzoek naar de ontwikkeling van het Nederlandse partijwezen sedert 1945, werd op 1 september 1973 het Studie- en Documentatiecentrum Nederlandse politieke partijen opgericht. Van de activiteiten van het Centrum is tweemaal eerder verslag uitgebracht: het "Verslag van de werkzaamheden in de periode 1 september 1973 t/m 31 december 1973" (9 blz.) en het "Jaarverslag 1 september 1973 - 1 september 1974" (30 blz.). Het nu verschenen verslag over 1975 kan naar mijn mening een jaarboek genoemd worden. Ik stel dat met genoegen vast, omdat het een soort beloning is voor de inzet van de staf van het Centrum.

De naam van het Centrum geeft aan dat de werkzaamheden zowel het terrein van de documentatie als dat van het onderzoek betreffen. Er is een documentatiesysteem opgebouwd, dat in paragraaf 4 (blz. 9-19) wordt beschreven. Wij streven naar een zo groot mogelijke volledigheid en een zo hoog mogelijke kwaliteit van de verschillende catalogi en registers, die gezamenlijk het documentatiesysteem vormen. Hierbij staat het belang van de gebruiker voorop. Het aantal gebruikers neemt voortdurend toe. De meeste gebruikers zijn studenten en stafleden van de Rijksuniversiteit Groningen (voornamelijk historici, sociologen en juristen). Daarnaast wordt van het systeem gebruik gemaakt door staf en studenten van andere universiteiten en door personen die niet aan een universiteit verbonden zijn (bijvoorbeeld voor het voorbereiden van lessen).

In principe is het documentatiesysteem gericht op het documenteren van bestaand materiaal, niet om het te verzamelen. Zo waren per 31 december 1975 in de Bibliografie Nederlandse politieke partijen 9.000 titels van publicaties opgenomen, terwijl het Centrum geen bibliotheek bezit. Enkele onderdelen van het documentatiesysteem vormen echter op zichzelf eigenlijk studiemateriaal: het uittrekselsysteem en het knipselarchief (blz. 13-16).

In die betekenis kunnen het uittrekselsysteem en het knipselarchief als archieven worden beschouwd. Daarnaast worden op het Centrum andere archieven "gecreëerd": een geluidsarchief, een beeldarchief en een interview-archief (blz. 20-24). Bij het verzamelen van het materiaal voor het geluidsarchief en het beeldarchief ondervinden wij veel medewerking van de Stichting Film en Wetenschap te Utrecht en van de N.O.S. De betekenis van een interview-archief zal zonder meer duidelijk zijn. Voor de bestudering van de Nederlandse politieke ontwikkelingen sedert 1945 - een terrein waarop we toch al niet

gezegend zijn met een overvloed aan memoires en monografieën - zijn de vraaggesprekken met politici van het grootste belang. Per 31 december 1975 waren 28 vraaggesprekken van gemiddeld drie uur door ons gevoerd.

Hoewel wij geen eigen bibliotheek hebben, beschikken wij toch over vrij veel gedrukt materiaal. Vrijwel alle politieke partijen en hun wetenschappelijke bureaus hebben het Centrum op de verzendlijst voor hun periodieke uitgaven geplaatst en ons publicaties geschonken. De opsomming daarvan in bijlage X is slechts één van de bewijzen van de medewerking, die we van de zijde van de politieke partijen krijgen. Daarnaast bevindt zich op het Centrum een voor Groningen unieke verzameling dag- en weekbladen, die wij in samenwerking met de Openbare Bibliotheek in Groningen opbouwen (blz. 28-29).

In het eerste jaar van het bestaan van het Centrum werd haast uitsluitend gewerkt aan de documentatie en bleef er weinig tijd over voor het eigenlijke onderzoek. Daar is gelukkig verandering in gekomen. Hoewel gegeven de huidige situatie in de universitaire wereld weinig tijd beschikbaar is voor onderzoek en men moeilijk tevreden kan zijn met de bereikte resultaten, geeft het mij wel voldoening dat - wat blijkt uit paragraaf 8 - een aantal onderwerpen is onderzocht, dat naar een aantal zaken door ons of met onze steun onderzoek wordt verricht, dat enkele resultaten van onderzoek voor publicatie klaar worden gemaakt en dat zelfs enkele resultaten zijn gepubliceerd.

Bij voortdurende streef ik ernaar onderzoek en onderwijs te (laten) combineren (zie blz. 4-6). Een instelling als het Centrum is hiervoor uitermate geschikt. Belangstellende studenten kunnen aan de activiteiten van het Centrum deelnemen, zowel wat betreft de documentatie als wat betreft het onderzoek. Doordat werkcolleges worden gegeven, kunnen die werkzaamheden in het studiepakket worden ingebouwd. Omgekeerd krijgen stafleden van het Centrum gelegenheid mee te werken aan het onderwijs. In paragraaf 2.3 (blz. 4-6) is aangegeven hoe dit gebeurt.

Zonder steun van anderen zou ons werk onmogelijk of veel moeilijker zijn geweest. Uiteraard denk ik hierbij in de eerste plaats aan de Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek (Z.W.O.), van welke wij een belangrijk deel van de financiële middelen kregen. Dr. E. Meerum Terwogt, adjunct-directeur van Z.W.O., gaf altijd blijk van zijn belangstelling voor het Centrum; er is een dankbaar gebruik gemaakt van zijn vele adviezen.

De financiering van de activiteiten van het Centrum wordt slechts gedeeltelijk gedekt door de subsidie van Z.W.O. Het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen heeft gezorgd voor huisvesting van het Centrum; hierbij was de bemiddeling van prof. dr. A. Wattel, indertijd Rector Magnificus,

van grote betekenis. Vele ambtenaren van het Bureau van de Universiteit hebben onze verzoeken steeds welwillend behandeld. Het Dagelijks Bestuur van de Faculteit der Letteren heeft ons in vele opzichten gesteund. De meeste apparatuur - schrijfmachines, bandrecorder - ontvingen wij van de Faculteit, vooral dank zij de bemoeiingen van de heren G. Kuiper en H.H. Folkerts, resp. algemeen beheerder en chef intendance van de Faculteit der Letteren.

Niet minder belangrijk was de immateriële steun die het Centrum kreeg van het College van Bestuur en van de Faculteit der Letteren. De belangstelling van die zijde voor onze activiteiten en de positieve instelling ten aanzien van het permanent maken van het Centrum betekenden een aanmoediging voor de staf. In dit verband wil ik zeker noemen de huidige Rector Magnificus prof. dr. M.J. Janssen, de Secretaris van de Universiteit drs. H.A. Kurvers en drs. P. Boekholt, tot 1 januari 1976 Secretaris van de Faculteit der Letteren.

Ook buiten de kringen van Z.W.O. en de Rijksuniversiteit Groningen hebben verschillende personen en instanties ons met hun belangstelling en hun adviezen gesteund. Jaarlijks worden de activiteiten van het Centrum besproken door de Coördinatiecommissie voor de Bestudering van de Parlementaire Geschiedenis. Mede dank zij de vergaderingen van deze commissie zijn inter-universitaire contacten en samenwerkingsverbanden ontstaan, in het bijzonder met prof. dr. N. Cramer, prof. dr. H. Daalder en prof. dr. A. Lijphart van de Rijksuniversiteit Leiden, prof. mr. F.J.F.M. Duynstee en prof. dr. A.F. Manning van de Katholieke Universiteit Nijmegen en prof. dr. H.W. von der Dunk van de Rijksuniversiteit Utrecht.

Bij het schrijven van het jaarboek heb ik actieve steun gekregen van mej. C.C. de Beer, drs. D.F.J. Bosscher en de heer G.G.J. Thissen. De heren S. Beth en A. Bos, stagiaires van de Bibliotheek- en Dokumentatieakademie in Groningen, hebben geholpen bij het samenstellen van een aantal bijlagen. Mej. C.C. de Beer en mej. B.E. Veenhoven hebben het jaarboek getypt. De heer J. Balkema, hoofd van de reproductie-afdeling van de Faculteit der Letteren, heeft de uitvoering van het jaarboek verzorgd.

Groningen, 1 maart 1976

I. Lipschits